

Bibliografija filozofskih priloga u časopisu *Bulletin JAZU / HAZU* (1914–1945)

IVICA ZVONAR

Odsjek za povijesne znanosti HAZU, Zagreb

KRISTINA POLAK BOBIĆ

Knjižnica HAZU, Zagreb

UDK 1:051](497.5)(01)"1914/1945"
Pregledni rad
Primljen: 24. 5. 2014.
Prihvaćen: 20. 10. 2015.

Sažetak

U razdoblju od 1914. do 1945. časopis *Bulletin JAZU / HAZU*, koji je tijekom vremena mijenjao naslove i izlazio u dvije podserije, na svojim je stranicama na stranim jezicima (njemačkom, francuskom, engleskom i latinskom) objavljivao pretežito sažetke članaka tiskanih u *Radu JAZU / HAZU* i u nekim drugim Akademijinim edicijama, a iznimno i gotovo cijele radove. Cilj je publikacije bio da rezultati istraživanja vrsnih domaćih znanstvenika budu vidljiviji i dostupniji u međunarodnim znanstvenim krugovima.

U promatranom razdoblju ukupno je bilo objavljeno 49 svezaka časopisa *Bulletin*, a među priložima iz mnogih znanstvenih područja nalazimo 50 priloga koji obrađuju razne filozofske probleme (npr. iz povijesti filozofije, filozofije prirode i filozofije znanosti, zatim iz logike, etike, estetike, spoznajne teorije i dr.), ali i 44 priloga koji u određenoj mjeri kroz filozofijski diskurs razmatraju pitanja drugih struka (npr. raznih grana prirodnih, tehničkih, društvenih i humanističkih znanosti).

U časopisu *Bulletin* objavljeni su izvaci iz rasprava istaknutih hrvatskih filozofa Franje Markovića, Đure Arnolda, Antuna Bauera, Alberta Bazale, Stjepana Zimmermanna i Pavla Vuk-Pavlovića, koji su svojim istupima i djelima svaki na svoj način obilježili epohu u kojoj su živjeli i stvarali.

I teme vezane za hrvatsku filozofsku baštinu našle su svoje mjesto na stranicama časopisa *Bulletin*, pa se tako, među ostalim, pisalo ponajviše o Ruđeru Boškoviću, ali bili su objavljeni i prilozi o Jurju Dragišiću, Marku Antunu de Dominisu, Marinu Getaldiću, Matiji Frkiću, Jurju Križaniću, Ivanu Bartulu Ribareviću i Franji Markoviću. U kontekstu dijaloga s misliocima i fenomenima minulih razdoblja, ali i suvremenim autorima, vrijedno je spomenuti priloge o Pitagori, Platonu, Aristotelu,

Aureliju Augustinu, Immanuelu Kantu, Wilhemu Wundtu, Tomašu Masaryku, Josephu Geyseru i drugima.

Ključne riječi: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, *Bulletin*, filozofija, bibliografija, povijest filozofije, hrvatska filozofija, Franjo Marković, Ruđer Bošković

Uvod

Od osnutka Jugoslavenske (kasnije Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti pa sve do današnjih dana možemo u raznovrsnim Akademijinim monografskim i serijskim publikacijama pratiti interes za teme iz područja filozofije. Hrvatska akademija u razvoju filozofije na hrvatskom prostoru imala je važnu ulogu u institucionalnom smislu, kao i kroz djelovanje svojih članova. Na temelju uvida u recentnu literaturu može se reći da ta činjenica nije u dovoljnoj mjeri prepoznata, a osobito je u tom kontekstu važan časopis *Rad*.¹ U nastojanju da obradimo jedan dio Akademijinih prinosa razvoju filozofije na hrvatskom prostoru koncem 19. i u prvim desetljećima 20. stoljeća u ovome ćemo članku razmotriti filozofske priloge koji su u razdoblju od 1914. do 1945. godine bili tiskani na stranicama *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles. Classe des sciences mathématiques et naturelles, odnosno Bulletin international de l'Académie Yougoslave / Croate des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*.² Važno je napomenuti da su filozofski prilozi u ovoj

¹ Na tom tragu želimo naglasiti da je ovaj prilog svojevrsni nastavak članka: Kristina Polak Bobić – Ivica Zvonar, »Bibliografija članaka s filozofskom tematikom u *Radu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* 39/1(77) (2013), pp. 331–372. Također želimo na ovome mjestu zahvaliti dr. sc. Ivici Martinoviću na poticaju za ovo istraživanje.

² *Bulletin JAZU / HAZU* publikacija je koja u razdoblju od 1914. do 1945. godine ima dvije podserije, a ovdje želimo na osnovnoj razini upozoriti na tu činjenicu, te ujedno ukazati na složenost u njezinoj obradi. U tekstu ćemo, s obzirom na složenost glede izlaženja, promjene i dužinu naslova časopisa, najčešće koristiti skraćenu varijantu naslova – *Bulletin JAZU / HAZU* ili samo *Bulletin*. Također u ovome članku za sve radove objavljene u časopisu *Bulletin JAZU / HAZU* koristimo nazivke »prilog« ili »prilozi«. Naime pregledom bibliografije koju donosimo na kraju ovoga članka vidljivo je da se radi o tekstovima različita opsega, pa stoga držimo da nazivci »prilog« ili »prilozi« na najbolji način obuhvaćaju sve forme tekstova s kojima smo se u *Bulletinu JAZU / HAZU* susreli. Glede kratkog uvida u naslove i autore priloga objavljene na stranicama *Bulletina* usp. *Popis izdanja Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu: 1867–1950 = Catalogus editionum Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium: MDCCCLXVII–MCM*, popis izradili Antun Djamić i Ilka Verona; uredio Josip Badalić (Zagreb: JAZU, 1951), pp. 225–374.

sekundarnoj serijskoj publikaciji, koja je tijekom vremena mijenjala naslove, objavljujivani na stranim jezicima (njemački, francuski, engleski i latinski) kao skraćeni članci koji su prvotno bili tiskani ponajprije u časopisu *Rad Jugoslavenske (danas Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti*, a manjim dijelom u *Ljetopisu JAZU* (9 priloga) te u *Starinama* (3 priloga). Dvije monografije Stjepana Zimmermanna bile su prethodno objavljene u Akademijinoj ediciji *Znanstvena djela za opću naobrazbu*, monografija Vatroslava Jagića o Jurju Križaniću objavljena je u seriji *Djela Jugoslavenske akademije znanosti*, dok je monografija Pavla Vuk-Pavlovića bila izdana potporom Akademije. Cilj pokretanja časopisa *Bulletin* bio je da u određenoj mjeri informacije o rezultatima istraživanja vrsnih domaćih znanstvenika budu vidljivije i dostupnije u međunarodnim znanstvenim krugovima. Pokretanje edicije te vrste imalo je, bar što se tiče prirodnih znanosti, dijelom svoj uzor u sličnim izdanjima Akademije znanosti u Krakovu i Akademije Franje Josipa I. u Pragu.³

Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda / Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles pod tim su naslovom objavljujivana od 1914. do 1929. godine, a bila su tiskana 23 sveska. Potom dolazi do promjene naslova, pa od 1930. do 1940. časopis nosi naslov *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles. Classe des sciences mathématiques et naturelles*, pod kojim je objavljeno 9 svezaka. Od 1941. do 1945. časopis izlazi pod naslovom *Bulletin international de l'Académie Croate des Sciences et des Beaux-arts: Classe des sciences mathématiques et naturelles*, a bila su objavljena 2 sveska.

Želimo ovdje još samo kratko istaknuti, premda to izlazi iz okvira našega članka, da je i nakon 1945. godine bilo nastavljeno objavljuvanje *Bulletina*. Primjerice, od godine 1948. izlazi nova serija *Bulletin international de l'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: nouvelle série* s početnom numeracijom. Livre 1 (1948) izdaje Classe des sciences naturelles et medicine, izlazi pod uredništvom Vale Vouka i sadržava sažetke iz *Rada JAZU* i *Prirodoslovnih istraživanja*, a članci su na engleskom jeziku, te jedan na ruskom. Livre 2 (1949) izdaje Classe des sciences mathématiques, physiques et techniques livre 2[1!], (continuation du livre 35 Classe des mathématiques et sciences naturelles), pod uredništvom Josipa Lončara, a članci su sažeci članaka objavljenih u *Radu JAZU*, na francuskom, njemačkom i ruskom jeziku. Ta druga knjiga iz 1949. godine ujedno je i prva knjiga tadašnjeg Akademijina Odjela za matematičke, fizičke i tehničke nauke. Od Livre 4 (1951) Classe des sciences naturelles et medicine dijeli se na Classe des sciences naturelles i Classe des sciences medicales. Daljnje knjige, do Livre 19 (1973), izlaze pod izdavaštvom: Classe des sciences mathématiques, physiques et techniques, Classe des sciences naturelles i Classe des sciences medicales.

³ *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda / Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles / Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine – pour les années 1867.–1914.* (Zagreb: JAZU, 1916–1917), p. IV.

Bulletin international de l'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres izlazio je od 1930. do 1940, i objavljeno je 12 svezaka. Potom dolazi do promjene naslova, pa od 1941. do 1943. časopis ima naslov *Bulletin international de l'Académie Croate des Sciences et des Beaux-arts*, a bila su objavljena 2 sveska.

Razred matematičko-prirodoslovni još je 1913. godine odredio da prilozima u *Bulletinu* mogu biti sve do jednog ili izuzetno dva tiskana arka. Na sjednici Akademijina Historijsko-filološkog razreda 25. siječnja 1929, otprilike godinu dana prije objavljivanja *Bulletina* za područje povijesti, jezikoslovlja, prava, umjetnosti i filozofije, dr. Gavro Manojlović predložio je »da u biltenu rezime (izvod) može iznositi 6/16 od jedne radnje, ali ne smije premašiti pola arka; samo po naročitom zaključku razreda obujam članka u biltenu može biti i veći od pola arka«. ⁴ Dan kasnije, na sjednici Filozofičko-juridičkog razreda je dr. Albert Bazala predložio, a članovi Razreda prihvatili su

»da od svake radnje štampane u *Radu*, rezime (izvod) smije u biltenu iznositi najviše 6/16; cjelokupni obujam biltena jedne knjige *Rada* ne smije premašiti 4/16. Izuzetak od tog pravila može se učiniti samo po zaključku razreda.« ⁵

Također, tom je prigodom Bazala predložio, a Razred je usvojio

»da se piscima rezimeja (izvode) u biltenima nemaju isplaćivati naročiti honorari, jer je prvenstveno njihov interes, da im radnje time dobiju što veći publicitet«. ⁶

U tom je kontekstu i akademik Marko Kostrenčić nadodao »da će to ujedno biti i neki regulator, da pisci sastavljaju rezimeje prema faktičnoj potrebi.« ⁷

Uvidom u bibliografiju koju donosimo u ovome članku – koju smo podijelili na bibliografiju priloga s filozofskom tematikom, odnosno bibliografiju u kojoj se u stanovitoj mjeri kroz filozofijski diskurs razmatraju pitanja drugih struka – vidi se da su u časopis *Bulletin JAZU / HAZU* uvrštavani tekstovi različita opsega (od nekoliko rečenica pa čak do 57 stranica). Pored toga, u *Bulletinu* nailazimo i na priloge koji se ne mogu tretirati kao zasebni članci,

⁴ O tome usp. Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik I. sjednice Razreda historijsko-filološkog od 25. siječnja 1929. No u studenom 1930. Gavro Manojlović na sjednici razreda dao je novi prijedlog »da se dosadašnji ključ za obujam rezimeja stegne, jer se pokazalo da je preopširan«. Usp. Zapisnik sjednice Razreda historijsko-filološkog od 7. studenoga 1930.

⁵ O tome usp. Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik I. sjednice Razreda filozofičko-juridičkog od 26. siječnja 1929.

⁶ Isto.

⁷ Isto.

već su bili objavljeni kao govori tadašnjeg predsjednika Akademije Alberta Bazale, te na anotirane bibliografske jedinice. Ove dvije vrste priloga nismo uvrstili u našu bibliografiju, ali smo na njih upozorili na odgovarajućem mjestu u ovome članku.

Časopis Izvješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda

Akademijin Razred matematičko-prirodoslovni na svojoj sjednici od 4. veljače 1912. godine pod predsjedanjem razrednog predstojnika Gustava Jančeka zaključio je da će na zajedničkoj sjednici svih razreda iznijeti prijedlog Vladimira Varičaka »da bi Akademija iz dohotka zaklade za opću naobrazbu izdavala u prvom redu časopis (revue) za sve struke Akademije (poput talijanske 'Scientia')«, a od preostalih sredstava zaklade po potrebi bi se mogle izdavati i knjige.⁸

Slijedom tog prijedloga na zajedničkoj (»skupnoj«) sjednici održanoj 17. ožujka 1912. odlučeno je da će se prijedlog uputiti na razmatranje odboru koji će biti sastavljen od svih razrednih predstojnika i jednog člana iz svakog razreda te uz sudjelovanje obaju tajnika.⁹ Na ovoj je sjednici Vladimir Varičak predložio, a članovi Razreda su prihvatili »neka razred izašalje svoja dva člana, koji bi sa dva člana filoz.-juridičkoga razreda izradili za skupnu sjednicu akademije obrazloženi prijedlog, neka bi se među akademijskim publikacijama izdali hrvatski prijevod Boškovićeve teorije prirodne filozofije s komentarom«.¹⁰

Na sljedećoj sjednici Razreda održanoj 30. svibnja 1912. odlučeno je: »izabiru se u odbor ad hoc, koji će obrazloženi prijedlog donijeti o izdavanju hrvatskoga prijevoda Boškovićeve teorije prirodne filozofije, s komentarom, pr. članovi dr. Vinko Dvořak i dr. Vladimir Varičak«, a Varičak je još dao pri-

⁸ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik I. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 4. veljače 1912. Također, usp. o tome i *Ljetopis JAZU* za godinu 1911, sv. 26 (1912), p. 40 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4963&page=43>; pregledano 23. 7. 2014).

U ovom je vremenu Akademija imala tri razreda: I. Historičko-filologički, II. Filozofičko-juridički i III. Matematičko-prirodoslovni. Svaki od razreda imao je razrednog predstojnika, a sastav razreda činili su pravi i dopisni članovi. Na mjestu predsjednika Akademije bio je Tadija Smičiklas, dok je dužnost prvog tajnika obnašao dr. August Musić, a drugi je tajnik bio dr. Gavro Manojlović.

⁹ *Ljetopis JAZU* za godinu 1911, sv. 26 (1912), p. 47 (dostupno na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4963&page=50>; pregledano 22. 7. 2014).

¹⁰ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik II. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 17. ožujka 1912.

demji, državni in. državni
 društva statističarskega pogo.
 oz. za istovrstne demji, ty
 vse državne u prirodoslovnem
 pogledu (varunijevski vrni i
 geografijo), analogno potim
 za prirodni demji, u prirodoslovnem
 pogledu: statistika statistika,
 "statistika statistika", "statistika
 spini" (vredn. razprisa o skupni
 št. 26/2 1911)

Prijedlog se priskrba, u prijedlogu se
 razjeda s osnovom tade razprisa
 vriediti odbor prirodoslovnem i program
 re to p. il. dr. Gopčević - Kratkegim,
 a onda p. il. dr. Varičac i n. pred.
 stajni dr. F. Janičić.

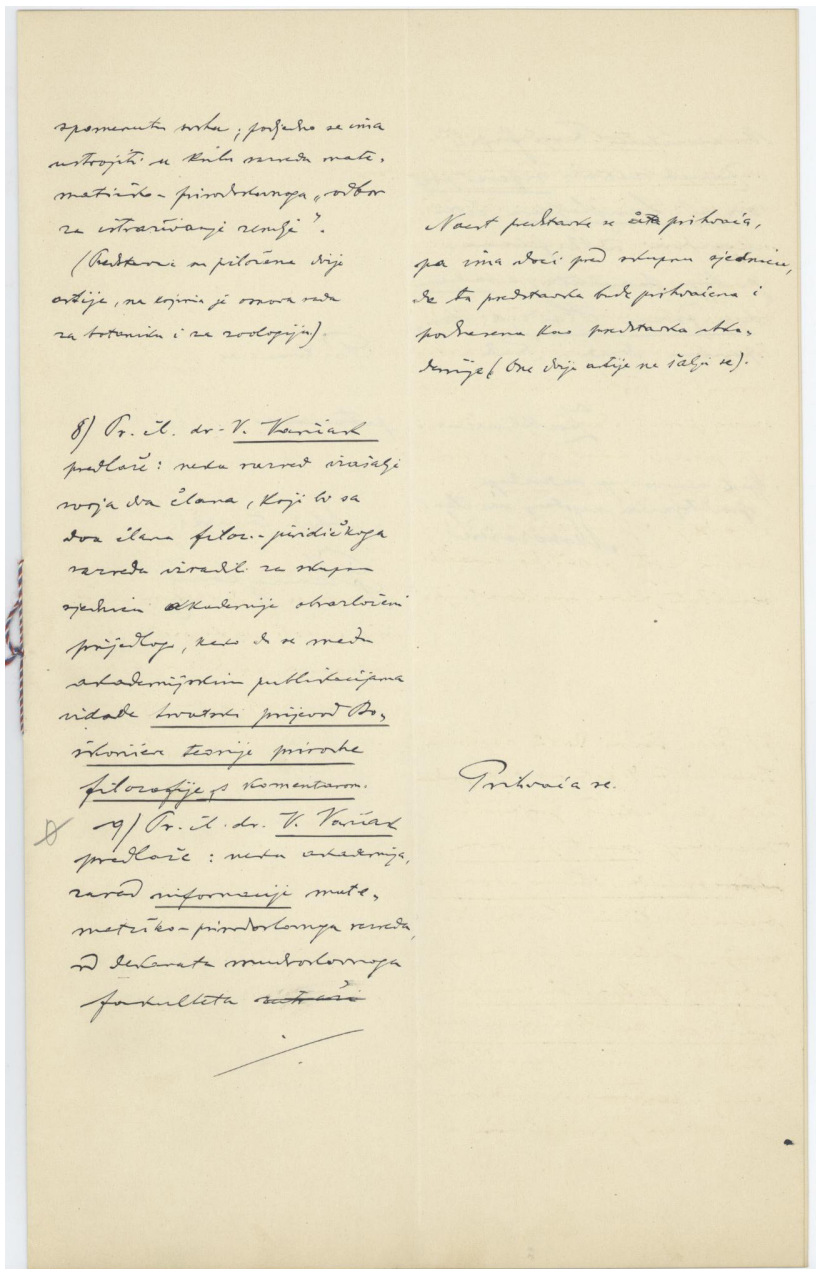
✓ 13) p. il. dr. V. Varičac predlazi,
 da h. akademije u dobude
 Izdaci za opći račun u vidu
 u prou rač. razprisa (revid.)
 u re. statistika akademije (pojam
statistika, "scientia"), a od postoje
 h. dobude te izdaci mori
 ce se eventualno i drugi odavati
 kao i onad.

Izdaci se u potpisano.

Rezultati predložene akcije
 na odgovorj, mora nje
 najstariji član;
Statistika

Akademije bajmić.
Jhanovij

Slika 1. Izvadak iz zapisnika I. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 4. veljače 1912.

Slika 2. Izvadak iz zapisnika II. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 17. ožujka 1912.

jedlog, koji je kasnije bio realiziran, da se objavi Boškovićeve korespondencija u časopisu *Rad*, odnosno *Izvjješća / Bulletin*.¹¹ Treba napomenuti i da je Razred filozofičko-juridički na svojoj sjednici od 31. svibnja 1912. zaključio:

»U odbor za prijedlog o izdavanju hrvatskoga prijevoda Boškovićeve Teorije prirodne filozofije, s komentarom, biraju se pr. čl. dr. Franjo pl. Marković i čl. dop. dr. Albert Bazala.«¹²

Članovi Razreda matematičko-prirodoslovnoga i tijekom 1913. godine u nekoliko su navrata raspravljali o pojedinim pitanjima (npr. o troškovima, službenom jeziku časopisa i dr.) glede *Izvjješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda*. Na sjednici Razreda matematičko-prirodoslovnoga održanoj 1. veljače 1913. bilo je zaključeno:

»U 'Bulletinu', koji se namjerava izdavati, ima se pored tekućih izvještaja napose još u posebnoj knjizi podati résumé svih dosada u hrvatskoj nauci postignutih rezultata u svim granama prirodnih nauka.«¹³

Na svojoj sjednici 17. i 18. ožujka 1913. članovi Razreda matematičko-prirodoslovnog zaključili su:

»Budući da će se počevši od god. 1914. imati izdavati poseban bulletin razreda, to ima od toga vremena prestati dodavanje sadržaja radnjâ u kojem stranom jeziku, bilo to one u 'Radu', bilo u drugim publikacijama ovoga razreda.«¹⁴

U kojoj je mjeri Akademija u ovom vremenu poticala prirodoslovna istraživanja pokazuje i podatak da je 1912. godine opet povisila »dotaciju za istraživanja razreda matematičko-prirodoslovnoga od 1200 K (god. 1911) na 2500 K (prije godine 1911. bila je ta dotacija samo po 600 K)«. ¹⁵ Na sjednici Razreda

¹¹ Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik III. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 30. svibnja 1912. O Varićakovu putovanju u Pariz i Cambridge te istraživanju djela R. J. Boškovića bilo je riječi i na IV. sjednici Razreda od 13. listopada 1912.

¹² *Ljetopis JAZU* za godinu 1912, sv. 27 (1913), p. 19.

¹³ *Ljetopis JAZU* za godinu 1912, sv. 27 (1913), p. 35 (dostupno na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4964&page=38>; pregledano 22. 7. 2014). Također, o tome usp. Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik I. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 1. veljače 1913.

¹⁴ *Ljetopis JAZU* za godinu 1912, sv. 27 (1913), p. 46 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4964&page=49>; pregledano 22. 7. 2014). Također, usp. i Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik III. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 17. i 18. ožujka 1913.

¹⁵ *Ljetopis JAZU* za godinu 1912, sv. 27 (1913), p. 68 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4964&page=71>).

**Razred matematičko-prirodoslovni: odbor za
istraživanje zemlje,
dne 17. januara 1913.**

1. Konstatira se, da su prema I. 5 pravilnika poslane zamolbe za stručna mnijenja: čl. dop. dr. Arturu Gavazziju za geografiju, pr. čl. dr. Andriji Mohorovičiću za geofiziku, dr. Augustu Langhofferu za zoologiju, čl. dop. dru. Antunu Heinzu za botaniku, pr. čl. dr. Miši Kišpatiću za mineralogiju i petrografiju, pr. čl. dru. Gustavu Janečeku za kemiju i radioaktivitet, za historijsko-prirodoslovna pitanja dotičnim stručnjacima, pr. čl. dru. Vladimiru Varićaku za historičko-matematička pitanja.

ODBORSKE SJEDNICE.

35

2. Stigao je izvještaj speoologijskoga odbora; stigao je prijedlog dra. Jovana Hadžija, da se u kolo istraživanja uzmu i radnje oko planktona, pa se za to preporučuje Ivan Krmpotić; stigao je prijedlog dra. A. Langhoffera o istraživanjima u zoologiji. Odbor o tim dopisima odgađa predlaganje, ali se odlučuje, da se od I. Krmpotića zamoli mnijenje o opsegu i trošku istraživanja planktona, a da se dr. A. Langhoffer zamoli za podrobnu osnovu rada i troška oko istraživanja I. točke njegova prijedloga. Ima se dr. Lazara Čar (ili dr. J. Hadži) zamoliti za mnijenje o istraživanju morske faune i planktona.

3. Ima se predložiti razredu, da Akademija i u proračun za god. 1913. uvrsti 2500 K troška za istraživanja toga razreda, osim one potpore od 10000 K, primljene od kr. zem. vlade.

4. Neka bi se Ivanu Krmpotiću odmah dala potpora od 100 K, da još u ovoj zimskoj sezoni izvrši prvo sistematsko istraživanje planktona u Plitvičkim jezerima.

5. U „Bulletinu“, koji se namjerava izdavati, ima se pored tekućih izvještaja napose još u posebnoj knjizi podati résumé svih dosada u hrvatskoj nauci postignutih rezultata u svim granama prirodnih nauka.

matematičko-prirodoslovnoga održanoj 21. svibnja 1913. na prijedlog drugog tajnika Akademije dr. Gavre Manojlovića povjereno je

»uređivanje ‘bulletina’ ovoga razreda (‘Izvješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda – Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles’) pr. čl. dru. J. Majcenu; posebna knjiga toga ‘bulletina’ prikazat će sav dojakošnji rad hrvatske nauke u tom području, a izaći će god. 1917.«¹⁶

Na sjednici Razreda matematičko-prirodoslovnoga: odbora za istraživanje zemlje održanoj 29. svibnja 1913. konstatirano je:

»Budući da će ‘bulletin’ matematičko-prirodoslovnoga razreda sadržavati i izvješća o publikacijama o prirodoslovnom istraživanju Hrvatske i Slavonije, predlaže ovaj odbor (razredni odbor za istraživanje zemlje, op. I. Z.) razredu nacrt ‘Pravilnika’ za izdavanje toga ‘bulletina’: izvadci (obznane) iz radnja bit će pisani njemačkim, francuskim, talijanskim ili latinskim jezikom, no službeni jezik ‘bulletina’ bit će hrvatski; ‘bulletin’ ne će redovno donositi crteže ili slike; dosadašnjih ‘resuméâ’ poslije originalnih hrvatskih radnja ne će više biti; izvadci mogu biti i duži od dosadašnjih ‘resuméâ’, sve do 1 ili izuzetno 2 tiskana arka; pisci će od sada dobivati samo 30 posebnih otisaka svojih originalnih radnja, a 30 otisaka tih izvadaka iz ‘bulletina’; ti će se izvadci honorirati polovinom onoga honorara, koji vrijedi za tiskani arak originalne radnje; ‘bulletin’ će se razasijlati paralelno s ostalim izdanjima Akademije (svake pol godine), ali će se moći dovršivati u četverogodišnjim razmacima. <...> Budući da bi prikazivanje cijeloga dojakošnjega rada hrvatske nauke u matematičko-prirodoslovnom pogledu (u posebnoj knjizi ‘Bulletin’) bilo nemoguće dovršiti do g. 1917., to odbor predlaže razredu, da se to prikazivanje stegne samo na rezultate svih takovih radnja, koje je dosad izdala Akademija; ono pak opširnije prikazivanje moglo bi se dogoditi na veći broj godina, a povjeriti i većemu broju radnika.«¹⁷

Na zajedničkoj sjednici Akademije 29. lipnja 1914. prihvaćen je taj zaključak, pa preostaje da se druga dva razreda (historičko-filologički i filozofičko-juridički) izjasne o tome bi li bilo dobro da se »mjesto ‘bulletina’ samo matematičko-prirodoslovnog razreda počne izdavati nekaki Vjesnik cijele Akademije.«¹⁸ Razred matematičko-prirodoslovni na svojoj sjednici 12. srpnja 1913. zaključio je da će sažeci u *Bulletinu* biti samo na njemačkom ili na francuskom jeziku.¹⁹ Na zajedničkoj sjednici Akademije održanoj 26. listopada 1913. odlučeno je da se novac za *Bulletin* za 1913. godinu može trošiti samo iz stavke

¹⁶ *Ljetopis JAZU* za godinu 1913, sv. 28 (1914), p. 19. (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4972&page=22>; pregledano 22. 7. 2014).

¹⁷ Isto, pp. 19–20.

¹⁸ Isto, p. 24.

¹⁹ Isto, p. 28. Također, usp. i Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, Zapisnik IV. i VI. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 12. srpnja 1913.

»Izdanja rezultata o istraživanju zemlje«.²⁰ Razred matematičko-prirodoslovnici na svojoj sjednici 19. siječnja 1914. prihvatio je prijedlog dr. Majcena da se *Bulletin* »s obzirom na mogućnost novih zamjena u naučnom svijetu, izdaje u 700 primjeraka (mjesto običnih 600)«.²¹

Prvi svezak *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* izlazi u Zagrebu u siječnju 1914. godine, a urednik je redoviti član Akademije dr. Juraj Majcen. Na poledini naslovne stranice *Izvešća* stoji napomena:

»Prema zaključcima matematičko-prirodoslovnoga razreda i skupne Akademije pripočivat će se odsada izvaci iz rasprava toga razreda, napisani na stranim jezicima, u ovoj posebnoj publikaciji 'Izvešća (Bulletin)'.«

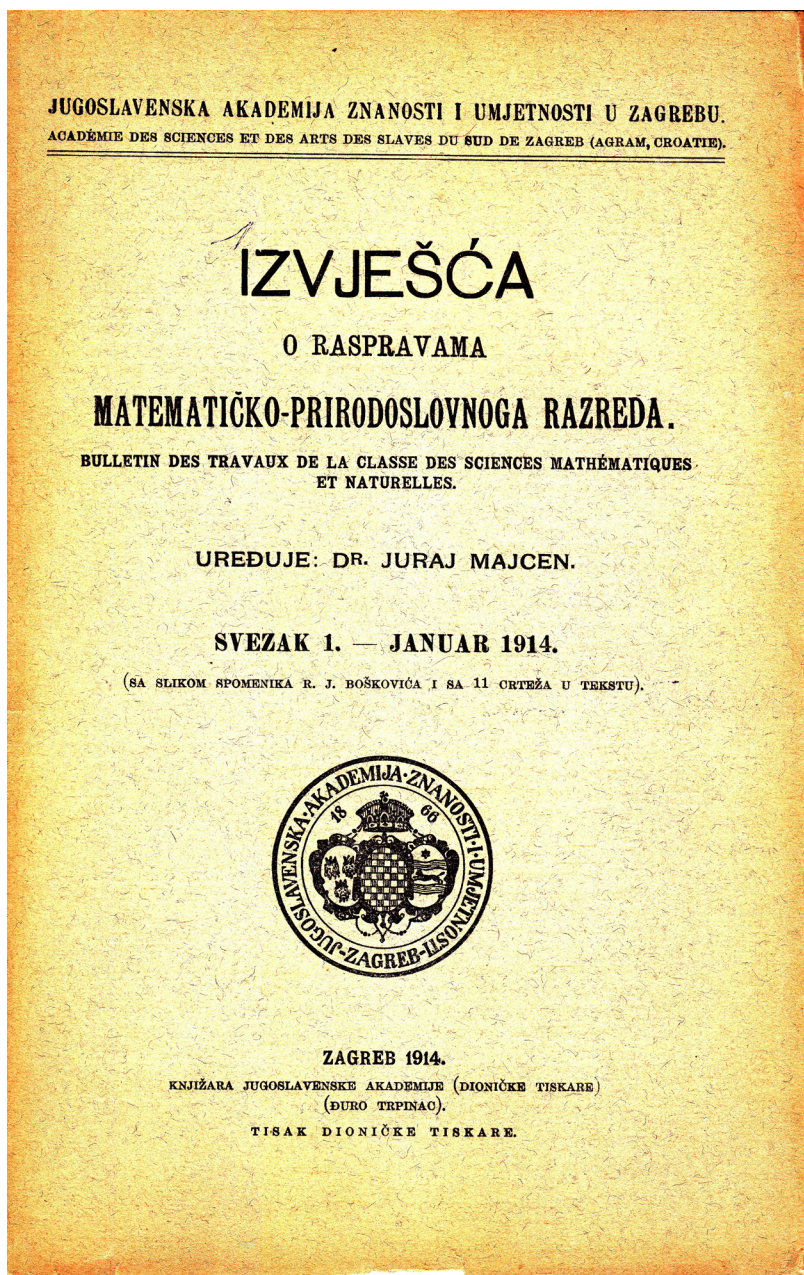
Juraj Majcen bio je urednik *Izvešća* od sv.1 (1914) do sv. 13–14 (1920), a nasljeđuje ga, kako je vidljivo u napomeni uz sv. 15–18. za godine 1921. i 1922, također redoviti član Akademije dr. Stanko Hondl. On je uredio i sv. 19. i 20. za 1923. i 1924. godinu. Od sv. 21. za godinu 1925, a koji je objavljen 1926, više se ne navodi tko je urednik. Ukupno je u razdoblju od 1914. do 1945. godine bilo tiskano 35 svezaka.

Važno je napomenuti da je na kraju sveska 9–10 (1918) *Izvešća*, u dodatku naslovljenom »Pregled Izvešća matematičko-prirodoslovnoga razreda za sveske 1–10 / 1914.–1918.«, objavljena bibliografija rasprava objavljenih od sv. 1. do sv. 10, i to prema područjima: I. Matematika, II. Fizika, III. Meteorologija, seizmologija i klimatologija, IV. Geologija i paleontologija, V. Geografija, VI. Zoologija, VII. Botanika, VIII. Mineralogija i petrografija, IX. Kemija. Pored toga prema ovim područjima izrađeno je kazalo imena i stvari te abecedni popis autora za sveske 1–10. Dodatak broji ukupno 24 stranice teksta, a nastavak je *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.*, objavljenoga kao zasebno izdanje 1916–1917. godine. Juraj Majcen, glavni urednik tog zasebnog izdanja koje je obuhvatilo priloge tiskane kroz četrdeset i sedam godina, priredio je to djelo uz pomoć deset suradnika (A. Gavazzi, J. Hadži, S. Hondl, G. Janeček, M. Kiseljak, F. Koch, A. Kugler, A. Mohorovičić, V. Varićak i V. Vouk), a kako je napisao: »Prikazi u ovoj knjizi nemaju kritičku svrhu; u njima je istaknuto ono, što se stručnim suradnicima činilo vrijedno spomena.«²²

²⁰ *Ljetopis JAZU* za godinu 1913., sv. 28 (1914), p. 33 (dostupno na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=4972&page=36>; pregledano 22. 7. 2014).

²¹ Isto, p. 40. Također, usp. i Arhiv Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu, zapisnik I. sjednice Razreda matematičko-prirodoslovnoga od 19. siječnja 1914.

²² *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb: JAZU, 1916–1917), p. V.

Slika 4. Naslovnica prvoga sveska *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* iz 1914. godine.

Časopis triju razreda JAZU / HAZU

U Akademiji su, kako smo napomenuli, nešto prije početka Prvog svjetskog rata, bili izneseni prijedlozi da se počne izdavati časopis koji bi obuhvatio sva područja (struke) njezina djelovanja. No, do objavljivanja vjesnika za cijelu Akademiju nije došlo. Razred matematičko-prirodoslovni je 1914. godine započeo izdavati *Bulletin* za svoje struke, dok u druga dva razreda – Historičko-filologičkom i Filozofičko-juridičkom – nije u tom vremenu došlo do pokretanja slične edicije.

Članovi Historičko-filologičkog i Filozofičko-juridičkog razreda na svojim sjednicama održanim tijekom 1928, 1929. i 1930. godine u više su navrata raspravljali o izdavanju časopisa *Bulletin* koji bi trebao obuhvatiti priloge objavljene (su)djelovanjem članova obaju ovih razreda u razdoblju od 1867. pa sve do 1928.²³ Svojevrsni sažetak njihovih razmišljanja nalazimo u Akademijinu *Ljetopisu* za 1929–1930. godinu u izvještaju tadašnjeg književnog tajnika dr. Dragutina Boranića:

»Uz 24. svezak 'Bulletin International' (prije 'Izvješća') matematičko-prirodoslovnoga razreda objelodanjen je i 3. svezak 'Bulletin international' historičko-filologičkog, filozofičko-juridičkog i umjetničkog razreda (radnje iz godine 1925–1928.).«²⁴

To je bio prvi objavljeni svezak časopisa.

Dr. Dragutin Boranić na svečanoj sjednici Akademije održanoj 27. lipnja 1931, među ostalim je glede izdavačkih planova za tekuću godinu izvijestio da:

»Drugi svezak 'Bulletin international' historičko-filologičkog, filozofičko-juridičkog i umjetničkog razreda donosi radnje iz godine 1918–1924.«²⁵

Na svečanoj sjednici Akademije održanoj 29. lipnja 1932. književni tajnik dr. Boranić najavio je da će tijekom godine biti izdana

»3 sveska 'Bulletin international', od kojih će prvi obuhvatiti radnje historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda iz godine 1867–1882.«²⁶

²³ O tome usp. zapisnike sjednica ovih razreda u razdoblju 1928–1930. godine koji se čuvaju u Arhivu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu.

²⁴ *Ljetopis JAZU* za godinu 1929/30, sv. 43 (1931), pp. 75–76 (dostupno i na: <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=2777&page=78>; pregledano 22. 7. 2014).

²⁵ *Ljetopis JAZU* za godinu 1930/31, sv. 44 (1932), p. 73 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=2592&page=78>; pregledano 22. 7. 2014).

²⁶ *Ljetopis JAZU* za godinu 1931/32, sv. 45 (1933), p. 69 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=2602&page=72>; pregledano 22. 7. 2014). Imajući u vidu realizirani plan objave časopisa *Bulletin* treba upozoriti na to da je još na VIII. sjednici Razreda historičko-filologičkog od 10.

Godinu dana kasnije na svečanoj sjednici Akademije, održanoj 28. lipnja 1933, dr. Boranić obavijestio je nazočne da će i ove godine biti izdana

»3 sveska ‘Bulletin international’, od kojih će jedan (I. b) obuhvatiti radnje historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda izdane između godina 1882. i 1900. Za dvije edicije (historičko-filologičkog i umjetničkog razreda) odluka će se donijeti na jesen.«²⁷

Na svečanoj je sjednici Akademije 19. svibnja 1934. književni tajnik dr. Boranić izvijestio da je prošle godine izdan šesti svezak »‘Bulletin international’ historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda«, te »I. svezak ‘Bulletin international’ historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda 2. odjeljak (b), u kojemu se nalaze radnje objelodanjene od g. 1882. do 1900.«²⁸

Ukupno je u časopisu *Bulletin international de l’Académie Yougoslave / Croate des Sciences et des Beaux-arts: Classe d’histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres* u razdoblju od 1930. do 1943. godine bilo objavljeno 14 svezaka. Kao što se može zaključiti iz kratkih izvadaka sa sjednica Akademije, prvi objavljeni svezak bio je sv. 3. iz 1930. godine. Zatim su 1931. tiskani sv. 2. i 4, a 1932–1934. sv. 1.

Godine 1933. sa sv. 5. časopis počinje izlaziti u redovitom godišnjem ritmu, i to traje do sv. 13. koji je objavljen 1940. Sv. 14. bio je objavljen 1943. godine.

U prosincu 1928. godine na sjednici Historičko-filologičkog razreda bilo je zaključeno:

»za urednika Buletina historičko-filologičkog i filozofičko-juridičkog razreda izabran je član dopisnik Vladoje Dukat.«²⁹

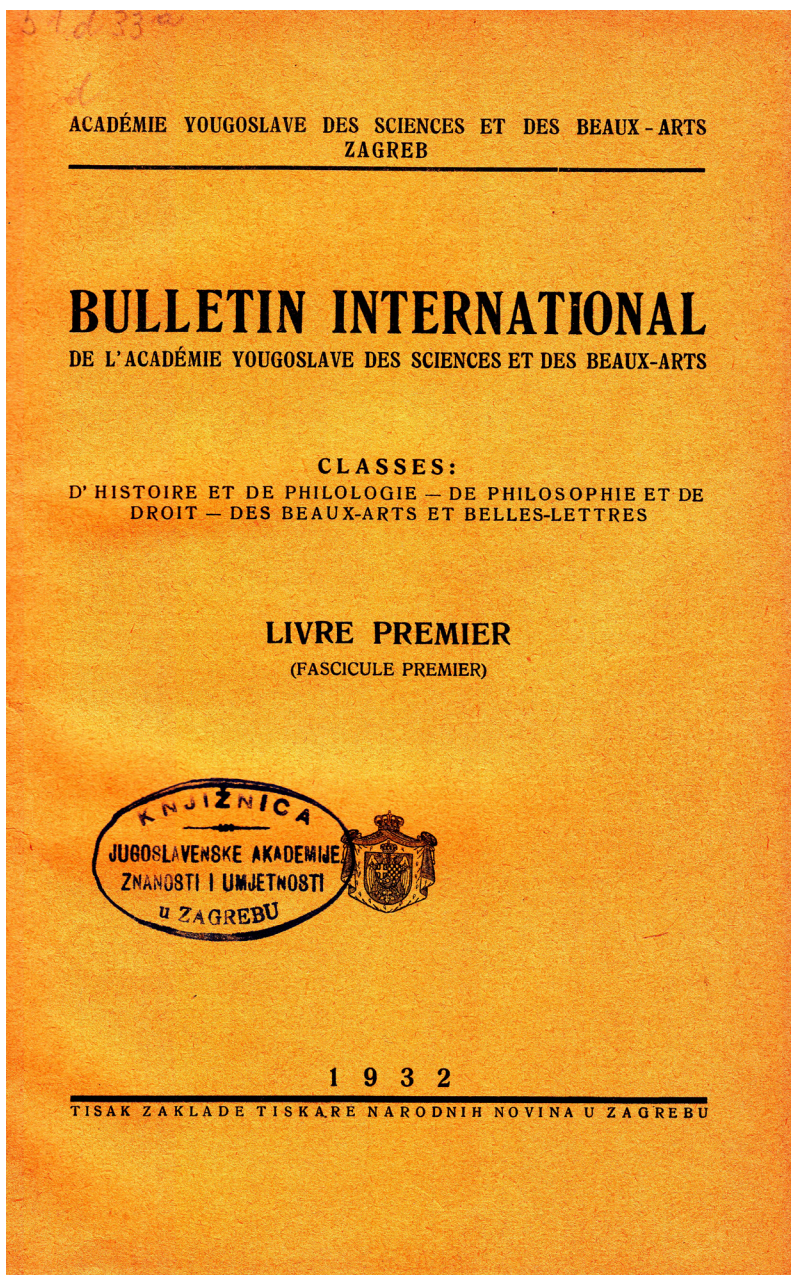
Dukat se, kako se može uočiti pregledom publikacija, kao urednik spominje u impresumu od sv. 8 (1936) do sv. 14 (1943), ali ne i u prijašnjim svescima.

prosina 1928. bilo od strane članova Razreda predloženo: »Skupnoj će se sjednici predložiti, da se ove godine izdadu resimeji ‘Rada’ 235, ‘Zbornika’ 26, 27, ‘Korespondencije Rački-Strossmayer’ i ‘Rječnika’ Maretićeva i Hirčeva. Do godine bi došli na red rezimeji od god. 1918–1927, a zatim u jednoj knjizi god. 1867–1917.« Taj dio teksta, kao i svi zapisnici te i kasnijih godina, napisani su strojopisom, a netko je olovkom nadopisao: »Može biti ¼ od cijelog članka, a nikako više od ½ arka.« Usp. zapisnik VIII. sjednice Razreda historičko-filologičkog od 10. prosinca 1928.

²⁷ Ljetopis JAZU za godinu 1932/33, sv. 46 (1934), p. 65 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=2778&page=66>; pregledano 22. 7. 2014). Dijelom i zbog gospodarske krize bilo je stanovitih problema oko tiskanja pojedinih izdanja, a u donošenju proračuna Akademije, odnosno zahtjeva pojedinih razreda za financiranje tiskarskih troškova njihovih izdanja nastojalo se pravodobno osigurati novac. Usp. npr. zapisnike sjednica Razreda historičko-filologičkog od 7. studenog 1930. (V. sjednica) i od 16. veljače 1931. (I. sjednica) te 18. ožujka 1933. (II. sjednica).

²⁸ Ljetopis JAZU za godinu 1933/34, sv. 47 (1935), p. 100 (dostupno i na <http://dizbi.hazu.hr/?vdoc=2779&page=111>; pregledano 22. 7. 2014).

²⁹ Usp. Zapisnik VIII. sjednice Razreda historičko-filologičkog od 10. prosinca 1928.

Slika 5. Naslovnica prvoga sveska prve knjige *Bulletin international de l'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts. Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres* iz 1932. godine.

Autori i teme iz područja filozofije na stranicama Bulletina

U časopisu *Bulletin JAZU / HAZU* objavljeni su na stranim jezicima izvaci iz rasprava istaknutih hrvatskih filozofa Franje Markovića, Đure Arnolda, Antuna Bauera, Alberta Bazale, Stjepana Zimmermanna i Pavla Vuk-Pavlovića, koji su svojim istupima i djelima obilježili epohu u kojoj su živjeli i stvarali, a svi su odreda bili i redoviti članovi Akademije. Tu su, možemo reći, zastupljeni neki od važnijih članaka iz njihova filozofskoga opusa.

I teme vezane za hrvatsku filozofsku baštinu našle su svoje mjesto na stranicama časopisa *Bulletin*. Najviše se pisalo o Ruđeru Boškoviću, pa je tako o raznim segmentima njegova života i djela bilo objavljeno čak jedanaest priloga. Josip Torbar pisao je o Boškovićevoj atomistici, te njegovu radu na polju astronomije i meteorologije. Vinko Dvořak je pisao o Boškovićevu radu na polju fizike. Relativno opširnim priložima, objavljenima 1914, odnosno 1923–1924. godine, Željko Marković i Vladimir Varićak osvrnuli su se na »matematički rad Boškovićev«, i posebice na njegovo najvažnije djelo *Theoria philosophiae naturalis*. Opsežna studija Franje Markovića iz 1887. godine, koja obrađuje Boškovićevo filozofijsko djelovanje, doživjela je 1933. vrlo kratak sažetak, tek na jednoj stanici. Boškovićev životopis iz pera Franje Račkoga, objavljen povodom stote obljetnice Boškovićeve smrti, prošao je također jednako kao Markovićeva iscrpna studija o Boškovićevoj filozofiji. Godine 1925, 1928. i 1929. bila su objavljena tri kratka teksta Vladimira Varićaka kao prilozi za Boškovićev životopis, a 1925. sažeto je prikazana korespondencija između Ruđera Boškovića i njegove sestre Anice što ju je objavio Vinko Radatović.

Na stranicama časopisa *Bulletin* sažeti su vrijedni prilozi Stjepana Zimmermanna o Jurju Dragišiću, Šime Ljubića o Marku Antunu de Dominisu, Otona Kučere i Jurja Majcena o Marinu Getaldiću, Josipa (Jose) Miloševića o Matiji Frkiću. Također, bilježimo po jedan prilog Đure Daničića, Eusebija Fermendžina i Vatroslava Jagića o Jurju Križaniću. Važno je napomenuti jedan članak Jurja Božićkovića o Ivanu Bartulu Ribareviću, Franje Markovića o Medu Puciću, Josipa Torbara o Bogoslavu Šuleku, Alberta Bazale o Franji Markoviću, a u tu skupinu tekstova možemo ubrojiti i nepotpisani nekrolog Antunu Baueru. Tu su autori, najvećim dijelom kroz biografsku prizmu, tematizirali njihovo filozofsko djelovanje, odnosno pojedine aspekte kulturnoga i znanstvenoga rada. Ti su prilozi najčešće vrlo kratki i imaju otprilike jednu stranicu teksta. Izuzetak su tek nekrolog Baueru na dvije stranice i filozofijski portret Franje Markovića na dvadeset stranica. Pored toga, važni su i članci Franje Fanceva o povijesti Isusovačkog kolegija u Zagrebu.

U kontekstu dijaloga s misliocima i fenomenima minulih razdoblja vrijedno je spomenuti nešto opsežnije priloge Željka Markovića iz matematičkog rakursa

o Platonu i Aristotelu. Upravo u Markovićevim znanstvenim istraživanjima važno je mjesto zauzimalo tematiziranje starogrčke matematičke filozofije, posebice Platona i Aristotela, kao i istraživanje života i rada Ruđera Boškovića.³⁰ Prilog Stjepana Zimmermanna razmatra (su)odnos filozofije i kršćanstva na primjeru djelovanja Aurelija Augustina. O Kopernikovu životu i radu pisao je Josip Torbar. Tri priloga iz pera Borislava Lorenza, Stjepana Patakija i Stjepana Zimmermanna odnose se u raznim aspektima na recepciju Kantove filozofije.

Imajući u vidu otvorenost hrvatskih filozofa spram tadašnjih suvremenih autora i njihovih filozofskih razmatranja važno je spomenuti sažetak rada Stjepana Zimmermanna o Wilhemu Wundtu, kao i njegov prilog o položaju kršćanske filozofije kroz prikaz djela Josepha Geysera, tada jednog od njezinih najistaknutijih predstavnika. Također u *Bulletinu* je kratko bila prikazana i studija Antuna Bauera o Wundtovu metafizičkom sistemu. Opširan prilog Alberta Bazale tematizira Tomaša Masaryka kroz razlaganje glavnih segmenata njegove filozofske misli. O Darwinovu učenju pišu Bogoslav Šulek i Ljudevit Vukotinović.

Razmatranja iz filozofije znanosti, posebice iz filozofije matematike, u radovima Vladimira Varićaka i Željka Markovića, i suvremene fizike iz pera Stanka Hondla, kao i prilozi Stjepana Zimmermanna iz područja spoznajne teorije, ontologije, filozofije religije, psihologije i filozofije života pokazuju koliko su naši mislioci u svojem vremenu u jednom širem kontekstu pratili tadašnje suvremene filozofijske, odnosno znanstvene teme. Pored njihovih priloga među opsežnije i sadržajno važnije priloge na stranicama časopisa *Bulletin* možemo ubrojiti i one koje je napisao Albert Bazala. Također važno je ovdje upozoriti i na priloge istaknutih hrvatskih pedagoga Stjepana Matičevića i Vlade Petza.

Proučavani prilozi u časopisu *Bulletin* mogu se po karakteru podijeliti u dvije skupine. Prvu čine sažeci ili opširniji izvaci filozofskih rasprava ili knjiga, a drugu sažeci onih tekstova koji se dijelom, ponekad i rubno, dotiču nekog filozofskog aspekta teme koju obrađuju. U skladu s tom podjelom bilo je prikladno izraditi dvije odvojene bibliografije: bibliografiju priloga s filozofskom tematikom i bibliografiju u kojoj se u određenoj mjeri kroz filozofijski diskurs razmatraju pitanja drugih struka u časopisu *Bulletin* u razdoblju od 1914. do 1945. godine.³¹ Pored toga, kako smo već napomenuli, u *Bulletinu* se nalaze i prilozi koji nisu zasebni članci, već su bili objavljeni kao govori predsjednika

³⁰ O tome detaljnije usp. *Željko Marković: 1889–1974.*, uredio Vilko Niče (Zagreb: JAZU, Razred za matematičke, fizičke i tehničke znanosti, 1980), Spomenica preminulim akademikima 7, pp. 10–16.

³¹ Želimo istaknuti da bibliografije koje donosimo ne smatramo konačnima, već otvorenima, jer uvažavamo da se ovisno o rakursu promatrača one mogu nadopuniti i nekim drugim priložima.

Akademije Alberta Bazale držani u okviru obilježavanja raznih manifestacija.³² Također, ovdje ukazujemo i na anotirane bibliografske jedinice koje imaju svoju važnost glede uvida u razvoj filozofske misli na hrvatskom prostoru, pa stoga navodimo neke od njih.³³

U bibliografiju priloga s filozofskom tematikom uvrstili smo u prvome redu one koji su se primarno bavili filozofijom. Tako je bilo objavljeno 50 priloga iz raznih filozofskih disciplina: iz povijesti filozofije, filozofije prirode, filozofije religije, filozofije znanosti, logike, etike, epistemologije, estetike i metafizike od strane 23 autora, a za jedan prilog, nekrolog Antunu Baueru, nije poznat autor.

³² Primjerice, u pojedinim priložima u raznim godištim časopisa *Bulletin* možemo vidjeti da se kratko spominju određene poveznice s pojedinim filozofskim temama i osobama iz povijesti filozofije. Osobito je to u Akademiji bio slučaj prigodom obilježavanja Strossmayerova dana znanosti i umjetnosti, kada su se na njegov rođendan 4. veljače svake godine držali svečani govori ili predavanja. U tom kontekstu želimo ukazati na ovome mjestu i na nekoliko govora Alberta Bazale, koji su prvotno objavljeni u *Ljetopisima JAZU*, sv. 47, 48, 49 i 50, odnosno u *Spomenici o pedesetoj godišnjici Strossmayerove galerije* (Zagreb 1935.), te su kasnije tiskani i u *Bulletinu*.

Npr. usp. »La liberté de la science et de l'art«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 7 (1935), pp. 90–91; »La pensée yougoslave«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 8 (1936), pp. 37–39; »La substance et la signification de la Renaissance croate«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 9 (1937), pp. 121–124; te »Signification de l'art dans la vie de la nation«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 8 (1936), pp. 67–69.

Također usp. i »Le jour de Strossmayer, dédié à la science et à l'art«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 10 (1938), pp. 85–86.

³³ Npr. usp. u raznim godištim *Bulletina* uputnicu na priloge Šime Ljubića u *Starinama*, knj. 2 i 4: »Pièces relatives à la biographie de Markantun (Marc Antoine) de Dominis de Rab (île d'Arbe), archevêque de Split (Spalato)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), p. 117; »Pièces relatives à la dissertation sur Markantun de Dominis de Rab«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), p. 118.

Također, usp. i Ivan Milčetić, »Deux lettres de Ruder Bošković«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), p. 181; Vladimir Varićak, »Einige Briefe Bošković'«, *Izviješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles* 25 (1931), p. 86.

Najviše je priloga Stjepana Zimmermanna (11), a bili su objavljeni u razdoblju od 1931. do 1943. godine. Zatim po broju objavljenih priloga slijede Albert Bazala (5), Franjo Marković (4), Đuro Arnold (3), Željko Marković (3), Antun Bauer (2), Franjo Rački (2), Milivoj Šrepel (2), Josip Torbar (2) i Pavao Vuk-Pavlović (2). Svi ostali autori – Ksenija Atanasijević, Juraj Božilković, Vladimir Dvorniković, Stanko Hondl, Janko Jurković, Šime Ljubić, Borislav Lorenz, Josip (Joso) Milošević, Stevan Pataki, Prvoš Slankamenac, Simon Šubić, Vladimir Varićak, Adolfo Veber – zastupljeni su po jednim prilogom.

U dijelu priloga koji se objavljeni u *Bulletinu*, a tiču se matematike, fizike, pedagogije, psihologije, prava, književnosti, jezikoslovlja i drugih područja, može se zapaziti da autori u određenoj mjeri pojedina pitanja promatraju kroz filozofijski diskurs, odnosno svojim priložima bivaju na razmeđu filozofije i spomenutih struka, pa držimo da se u tom kontekstu i njihovi prilozi mogu uvrstiti u korpus hrvatske filozofske baštine. Teme iz područja etnologije i povijesti (npr. o našoj književnosti, religiji i pučkim vjеровanjima, pravnoj baštini itd.) pokazuju dinamiku nacionalnog gibanja u zadnjima desetljećima 19. stoljeća. U bibliografiju koja jest djelomično filozofskog karaktera uvrstili smo 44 priloga koje potpisuje 28 autora. Najviše je priloga od Ivana Strohala (5), pa zatim Josipa Torbara (4), Vladimira Varićaka (4), Janka Jurkovića (3), Natka Katičića (2), Franje Markovića (2), Stjepana Matičevića (2) i Franje Fanceva (2). Svi ostali autori – Đuro Daničić, Vinko Dvořak, Eusebije Fermendžin, Lavoslav Geitler, Stanko Hondl, Vatroslav Jagić, Oton Kučera, Antun Laska, Juraj Majcen, Tomislav Maretić, Matija Murko, Natko Nodilo, Božidar Petranović, Branislav Petronijević, Vlado Petz, Vinko Radatović, Martin Sekulić, Jovan Subotić, Bogoslav Šulek, Ljudevit Vukotinović – zastupljeni su s po jednim člankom.

U razdoblju od 1914. do 1945. godine najveći je broj priloga bio objavljen na njemačkom (60), dio je na francuskom (32), a po jedan na engleskom i latinskom jeziku. Treba znati da su u tom vremenu njemački i francuski jezik bili vodeći jezici znanosti, kulture, gospodarstva i politike na srednjoeuropskom, ali i svjetskom prostoru.

S obzirom na broj stranica možemo reći da se 64 uvrštena priloga kreću u rasponu od nekoliko rečenica pa do dvije stranice teksta, i njih bismo mogli shvatiti tek kao kratku informaciju o istraživanju pojedinih tema. U skupinu od tri do deset stranica ubrajamo 17 priloga i oni u sažetoj formi donose najvažnije rezultate pojedinoga priloga. Nešto detaljnije pojedine članke, odnosno njihove važnije segmente, u opsegu od jedanaest do dvadeset jedne stranice, predstavlja 6 priloga. U skupinu od dvadeset dvije do trideset jedne stranice spada 3 priloga, jedan prilog ima trideset tri stranice, tri priloga imaju više od četrdeset stranica.

U tom kontekstu treba upozoriti na prilog Željka Markovića »O dvjesta godišnjici rođenja Ruđera J. Boškovića ...«, koji se proteže na dvadeset i četiri

stranice, te se samo u najširem smislu tiče četiriju opsežnih studija Vladimira Varićaka o Boškoviću objavljenih u *Radu JAZU* od 1910. do 1912. godine. No u konačnici ipak Marković u svojem prilogu donosi tek sažetak prvih sedam poglavlja Varićakove studije »Matematički rad Boškovićeve« iz *Rada JAZU* 181 (1910), te se u kratkim crtama dotiče njegove studije »G. V. Schiaparelli o Boškoviću«, objavljene u *Radu JAZU* 190 (1912), a preostale dvije Varićakove studije, objavljene u *Radu JAZU* 185 (1911) i 193 (1912), a spomenute u naslovu članka, on zapravo posebno ne tematizira.

U skupinu opsežnijih članaka spadaju i dva priloga Stjepana Matičevića te jedan Vlade Petza, koji kroz filozofijski diskurs promišljaju određene aspekte pedagoške problematike.

U rasponu od četrdeset do pedeset stranica imamo prilog Alberta Bazale o Masaryku te Stjepana Zimmermanna o spoznaji istine, a najopsežniji je prilog Vladimira Varićaka »U povodu državnog izdanja Boškovićeve djela 'Theoria philosophiae naturalis' = Latin-English Edition of Bošković's Work 'Theoria philosophiae naturalis'« od 57 stranica. Taj je prilog najvećim dijelom preveden s hrvatskog izvornika na engleski jezik.

U tom kontekstu treba reći da su s hrvatskog izvornika bili prevedeni i veliki dijelovi studije Stjepana Zimmermanna »Spoznaja istine« / »Zur Begründung der Wahrheitserkenntnis«, a njegov prilog »Joseph Geysers i philosophia perennis« / »Josephus Geysers et Philosophia perennis« bio je u cijelosti preveden na latinski jezik.

Među svescima časopisa *Bulletin* ističe se onaj objavljen kao zasebno izdanje 1916–1917. godine pod naslovom *Izvjēšća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.*, u kojem je bilo objavljeno 11 priloga od strane 9 autora. Također, ističe se i *Bulletin* tiskan u razdoblju 1932–1934. godine kao knjiga 1. *Bulletin international de l'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*. On se sastoji od triju svezaka, a brojem stranica, autora i priloga filozofske provenijencije najobimniji je. U toj su se knjizi u priređivanje prvog sveska uz urednika uključili akademik dr. August Musić i dr. Juraj Andrassy. Na drugom svesku njima se priključila Elza Kučera, a u trećem svesku uza sve njih u rad su se uključili još Božidar Širola i Vladimir Filipović. U sva tri sveska postoji i zasebna cjelina »Filozofija«, koja donosi i nekoliko recentnih radova. Na stranicama ovoga trobroja bilo je od strane 23 autora objavljeno 40 priloga koje smo uvrstili u bibliografiju: najviše je priloga Franje Markovića (6), potom slijede prilozima Ivana Strohala (5), Janka Jurkovića (4), Đure Arnol-

IX	
Page:	
a) Das adriatische Küstengebiet im IX. Jahrhundert in der Beleuchtung der oströmischen (byzantinischen) Geschichte . . .	79
b) Etudes sur l'oeuvre de l'empereur Constantin VII Porphyrogénète	82
13. <i>Rešetar Milan</i>	89
a) Toma Natalić Budislavić et son „Collegium orthodoxum“ à Dubrovnik (Raguse)	89
14. <i>Šišić Ferdo</i>	89
a) Miha Madii de Barbazanis	89
b) Die Bedeutung des Namens „Nándorfejérvár“	90
15. <i>Tkalčić Ivan</i>	91
a) Commerce dans le vieux Zagreb	91
16. <i>Urtić Šime</i>	92
a) Père Gašpar Vinjalić	92
17. <i>Vojnović Lujo</i>	93
a) Ventes de maisons à Raguse et à Gravose et les rues de la vieille Raguse (du XIV ^e au XVII ^e siècles)	93
C. Philosophie	95
1. <i>Arnold Đuro</i>	95
a) Psychologie sans âme	95
b) Monismus und Christentum	96
2. <i>Dvorniković Vladimir</i>	97
a) Die Sterilität der „transzendentalen“ Methode in der gegenwärtigen Philosophie	97
3. <i>Fra (Frère) Joso Milošević</i>	98
a) Vie et oeuvre de Fra [Frère] Mate Ferkić de Krk (Veglia), franciscain conventuel	98
4. <i>Petronijević Branislav</i>	99
a) Lobačevski und Bolyai. Ein Beitrag zur höheren Psychologie	99
D. Droit	101
1. <i>Mazuranić Vladimir</i>	101
a) Über ein Wörterbuch der kroatischen Rechtsterminologie	101
2. <i>Strohal Ivan</i>	101
a) La notion de la propriété dans la science du droit contemporaine	101
b) La justification de la propriété	103
c) L'évolution de la propriété. I ^e partie: l'état actuel de la doctrine de l'évolution de la propriété	106
d) La nature et l'Etat	107
e) La propriété individuelle chez les anciens Germains	109
f) Le droit de rachat chez les anciens Croates	111
g) Confraternités dans le vieux Trogir (Traù)	114
h) Les biens propres chez les Iroquois	114
i) Das Alter und die Redaktionen des Ragusaner Statuts	115
j) La nature et le droit	115
3. <i>Šenoa Milan</i>	119
a) Fremdeneinwanderung in Sirmien	119
4. <i>Šilović Josip</i>	120

Slika 6. Filozofski priloz u kazalu trećega sveska prve knjige *Bulletin international de l'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts. Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres* iz 1934. godine.

da (3), Antuna Bauera (2), Franje Račkog (2) i Milivoja Šrepela (2), dok svi ostali autori filozofskih tekstova u tom trobroju imaju po jedan prilog. U tom su broju uz priloge tada živućih filozofskih pisaca objavljeni i prilozi njihovih preminulih kolega (npr. J. Jurković, F. Marković i drugi). Zajedničko je svim priložima da su kratki opsegom, većina broji od pola stranice do jednu stranicu teksta. Jedino prilog Antuna Bauera »Wundt Metaphysisches System« ima skoro dvije stranice. Također, i nekoliko priloga Ivana Strohala broje od dvije do četiri stranice. Premda su prilozi u osnovi kratki, držimo da oni dobro ilustriraju opus pojedinih hrvatskih filozofa – primjerice, upućuju na najvažnije radove Franje Markovića iz estetike i Đure Arnolda iz metafizike. Sažeto je, na najosnovnijoj razini, bilo ukazano na važne radove i rezultate promišljanja Janka Jurkovića, Šime Ljubića, Adolfa Vebera, Simona Šubica, Vladimira Dvornikovića i Josipa (Jose) Miloševića, koji su se u svojim priložima spomenuli pojedinih tema iz naše kulturne povijesti, odnosno povijesti filozofije. Pored toga bilo je tom prigodom upozoreno i na članke s filozofskom provenijencijom Franje Račkoga, Ivan Strohala i Milivoja Šrepela. Ne možemo s potpunom sigurnošću tvrditi, ali pretpostavljamo da su izbor tekstova najvjerojatnije uz urednike načinili i pojedini autori.

Prilozi u časopisu *Bulletin* predstavljaju nastojanja da se inozemne stručne i znanstvene krugove upozna u jednoj sažetoj formi na tada relevantnim stranim jezicima s prinosima naših znanstvenika i filozofa razvoju pojedinih filozofskih disciplina, ali i sa životom i opusom hrvatskih filozofa. Na temelju tih priloga može se u određenoj mjeri dobiti uvid u dio doprinosa Hrvatske akademije razvoju filozofije na hrvatskom prostoru koncem 19. i u prvim desetljećima 20. stoljeća. Također, prilozi na onoj osnovnoj informativnoj razini pokazuju da su mislioci i znanstvenici raznih struka, koji su pretežito stvarali u Hrvatskoj, u svojim radovima korespondirali s tadašnjim suvremenim europskim tijekovima filozofskog promišljanja raznovrsnih društvenih, umjetničkih i znanstvenih fenomena.

Zaključak

Od osnutka Jugoslavenske (kasnije Hrvatske) akademije znanosti i umjetnosti pa sve do današnjih dana možemo u raznovrsnim Akademijinim monografskim i serijskim edicijama pratiti interes za teme iz područja filozofije. U tom kontekstu mogu se jasno vidjeti nastojanja i doprinosi Hrvatske akademije glede razvoja filozofije na hrvatskom prostoru koncem 19. i u prvim desetljećima 20. stoljeća. Njezini su članovi kao mislioci i znanstvenici raznih struka u svojim radovima pokazali da korespondiraju sa suvremenim europskim

tijekovima filozofskog promišljanja raznovrsnih društvenih, umjetničkih i znanstvenih fenomena.

U ovome smo radu razmotrili filozofske priloge koji su u razdoblju od 1914. do 1945. godine bili objavljivani na stranicama Akademijina časopisa *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles. Classe des sciences mathématiques et naturelles*, odnosno časopisa *Bulletin international de l'Académie Yougoslave / Croatie des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*.

Časopis *Bulletin JAZU / HAZU*, koji je tijekom promatranoga razdoblja mijenjao naslove, na svojim je stranicama na stranim jezicima (njemačkom, francuskom, engleskom i latinskom) objavljivao pretežito sažetke članaka tiskanih u *Radu JAZU / HAZU* i u nekim drugim Akademijinim edicijama, a iznimno i gotovo cijele radove. Cilj je publikacije bio da rezultati istraživanja vrsnih domaćih znanstvenika budu vidljiviji i dostupniji u međunarodnim znanstvenim krugovima. Također to je bila i prigoda da se šira javnost upozna sa životom, djelovanjem i opusom hrvatskih filozofskih pisaca.

U promatranom razdoblju ukupno je bilo objavljeno 49 svezaka časopisa *Bulletin*, a među prilozima iz mnogih znanstvenih područja nalazimo 50 priloga koji obrađuju razne filozofske probleme (npr. iz povijesti filozofije, filozofije prirode, filozofije religije, filozofije znanosti, logike, epistemologije, etike, estetike i metafizike), ali i 44 priloga koji kroz filozofijski diskurs razmatraju pitanja drugih struka (npr. raznih grana prirodnih, tehničkih, društvenih i humanističkih znanosti).

Ukupno imamo 94 priloga koji spadaju u hrvatsku filozofsku baštinu.

U časopisu *Bulletin* objavljeni su sažeci nekih od važnijih članaka istaknutih hrvatskih filozofa Franje Markovića, Đure Arnolda, Antuna Bauera, Alberta Bazale, Stjepana Zimmermann i Pavla Vuk-Pavlovića, koji su svojim istupima i djelima svaki na svoj način obilježili epohu u kojoj su živjeli i stvarali.

I teme vezane za hrvatsku filozofsku baštinu našle su svoje mjesto na stranicama časopisa *Bulletin*, pa se tako, među ostalim, pisalo ponajviše o Ruđeru Boškoviću, ali bili su objavljeni i prilogi o Jurju Dragišiću, Marku Antunu de Dominisu, Marinu Getaldiću, Matiji Frkiću, Jurju Križaniću, Ivanu Bartulu Ribaroviću i Franji Markoviću.

U kontekstu dijaloga s filozofskim klasicima vrijedno je spomenuti priloge o Pitagori, Platonu, Aristotelu, Aureliju Augustinu, Koperniku i Immanuelu Kantu. Prilogi o teoriji Charlesa Darwina, Josephu Geyseru, Tomašu Masaryku i Wilhelmu Wundtu pokazuju u određenoj mjeri otvorenost hrvatskih filozofa spram tadašnjih suvremenih autora i njihovih filozofskih razmatranja.

DODATAK 1

Bibliografija priloga s filozofskom tematikom (1914–1945)

1914.

1. Marković, Željko

»O dvjesta godišnjici rođenja Ruđera J. Boškovića. Dr. V. Varićak: Matematički rad Boškovićeve. Dio I. S dodacima: Ulomak Boškovićeve korespondencije. G. V. Schiaparelli o Boškoviću. Boškovićeve bilješke o apsolutnom i relativnom kretanju. Drugi ulomak korespondencije = Dr. V. Varićak: L' Oeuvre mathématique de Bošković. 1ère partie, suivie: a. du premier fragment de la correspondance de Bošković, b. de la Notice historique de G. V. Schiaparelli sur Bošković, c. des Notes sur le mouvement absolu et le mouvement relatif par Bošković, d. du deuxième fragment de la correspondance«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles* 1 (1914), pp. 1–24.

Rad JAZU 181 (1910), pp. 75–208; 185 (1911), pp. 243–453; 190 (1912), pp. 1–29, 30–43; 193 (1912), pp. 163–383.

1915.

2. Hondl, Stanko

»Nacrt povijesti kvantitativne atomistike = Grundriss einer Geschichte der quantitativen Atomistik«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles* 3 (1915), pp. 140–146.

Rad JAZU 204 (1914), pp. 182–259.

1916–1917.

3. Torbar, Josip

»Boškovićeve elementa materiae napram današnjoj atomistici = Bošković' Elementa materiae im Lichte der heutigen Atomistik«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), p. 141.

Rad JAZU 6 (1869), pp. 20–46.

4. Torbar, Josip

»Roger Bošković i njegov rad na polju astronomije i meteorologije = Bošković' Wirken am Gebiete der Astronomie und Meteorologie«, *Izvjješća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.-1914. = pour les années 1867-1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 142–143.

Rad JAZU 87, 88, 90 (1887–1888), pp. 429–469.

1923–1924.

5. Varićak, Vladimir

»U povodu državnog izdanja Boškovićeve djela 'Theoria philosophiae naturalis' = Latin-English Edition of Bošković's Work 'Theoria philosophiae naturalis'«, *Izvjješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles* 19–20 (1923–1924), pp. 45–102.

Rad JAZU 230 (1924), pp. 161–226.

1930.

6. Atanasijević, Ksenija

»Počeci filozofiranja kod Grka = Die Anfänge des Philosophierens bei den Griechen«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 3 (1930), pp. 3–7.

Rad JAZU 235 (1928), pp. 84–115.

7. Lorenz, Borislav

»Monizam i pluralizam po Kantu = Monismus und Pluralismus nach Kant«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 3 (1930), pp. 37–38.

Rad JAZU 233 (1927), pp. 85–95.

8. Slankamenac, Prvoš

»O metodi psihologije religije = La psychologie de la religion: sa méthode«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 3 (1930), pp. 96–106.

Rad JAZU 231 (1925), pp. 137–191.

9. Vuk-Pavlović, Pavao

»Spoznajna teorija i metafizika = Erkenntnistheorie und Metaphysik«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 3 (1930), pp. 107–112.

Rad JAZU 235 (1928), pp. 50–58.

10. Božilković, Juraj

»Život i filozofski rad fra Bartula Ribarovića (1724. do 1781.) = La vie et les œuvres philosophiques de Fra (frère) Barthélemi Ribarović (1724–1781)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 3 (1930), p. 115.

Ljetopis JAZU za godinu 1924/5, sv. 39 (1926), pp. 112–118.

1931.

11. Bazala, Albert

»Franjo Marković. Ein philosophisches Porträt«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 2 (1931), pp. 4–24.

Rad JAZU 224 (1921), pp. 221–312.

12. Bazala, Albert

»Philosophische Studien. I. Die metalogische Wurzel der Philosophie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 2 (1931), pp. 24–44.

Rad JAZU 229 (1924), pp. 294–362.

13. Zimmermann, Stjepan

»Die Bedeutung des ontologisch-noëtischen Problems für den Ausbau der Philosophie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 2 (1931), pp. 198–202.

Rad JAZU 220 (1919), pp. 59–155.

14. Zimmermann, Stjepan

»Juraj Dragišić (Georgius Benignus de Salviatis) als Philosoph des Humanismus«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des*

beaux-arts et belles-lettres, Livre 2 (1931), pp. 202–203.

Rad JAZU 227 (1923), pp. 59–79.

15. Zimmermann, Stjepan

»Der Kantische Kritizismus im Lichte der zeitgenössischen Noëtik«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 2 (1931), pp. 203–207.

Rad JAZU 229 (1924), pp. 188–207.

16. Vuk-Pavlović, Pavao

»Spoznaja i spoznajna teorija = Erkenntnis und Erkenntnistheorie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 2 (1931), pp. 250–254.

Izdano s potporom Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu 1926.

17. Zimmermann, Stjepan

»Philosophie du christianisme : résumé du discours prononcé au mille centième anniversaire de la mort de St Augustin (430–1930)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 4 (1931), pp. 108–109.

Ljetopis JAZU za godinu 1929/30, sv. 43 (1930), pp. 175–189.

1932.

18. Jurković, Janko

»Die ästhetischen Begriffe des Erhabenen«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier) p. 85.

Rad JAZU 12 (1870), pp. 10–30.

19. Ljubić, Šime

»Markantun (Marcus Antonius) de Dominis«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), pp. 40–41.

Rad JAZU 10 (1870), pp. 1–159.

20. Marković, Franjo

»Appréciation esthétique de l'Osman de Gundulić«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), pp. 21–22.

Rad JAZU 46 (1879), pp. 78–165; 47 (1879), pp. 129–221; 50 (1879), pp. 99–175; 52 (1880), pp. 1–140.

21. Šubic, Simon

»Die Welt und der menschliche Geist«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), pp. 87–88.

Rad JAZU 14 (1871), pp. 18–44.

1933.

22. Arnold, Đuro

»Letzte Wesen. Metaphysische Abhandlung«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 85.

Rad JAZU 93 (1888), pp. 105–134.

23. Bauer, Antun

»Wundt metaphysisches System«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 85–87.

Rad JAZU 127 (1896), pp. 210–248; 132 (1897), pp. 48–102; 144 (1900), pp. 1–39.

24. Bazala, Albert

»Welt und Leben in der Perspektive des physikalischen Rationalismus«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 5 (1933), pp. 14–23.

Rad JAZU 245 (1933), pp. 173–209.

25. Marković, Franjo

»Ruđer Josip Bošković' philosophische Tätigkeit«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 87–88.

Rad JAZU 87, 88, 90 (1887–1888), pp. 543–716.

26. Marković, Franjo

»Der ethische Inhalt unserer Volkssprichwörter«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 88–89.

Rad JAZU 96 (1889), pp. 167–227.

27. Marković, Franjo

»Ein Beitrag zur Ästhetik der Ballade und der Romanze«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 89–90.

Rad JAZU 138 (1899), pp. 118–205.

28. Rački, Franjo

»Pièces relatives à l'histoire de l'humanisme et de la Renaissance à Raguse, en Dalmatie et en Croatie. 1. Jean de Ravenne, disciple de Pétrarque, chancelier ragusain (1384–1387) comme précurseur de l'humanisme à Raguse.«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 69–70.

Rad JAZU 74 (1885), pp. 135–191.

29. Rački, Franjo

»Ruđer Josip Bošković. Eine Lebensskizze«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 90.

Rad JAZU 87, 88, 90 (1887–1888), pp. 1–100.

30. Šrepel, Milivoj

»La 'Poétique' de Patrici«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philo-*

sophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 91.

Rad JAZU 108 (1892), pp. 1–67.

31. Šrepel, Milivoj

»Stay par rapport à Lucrèce«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 91–92.

Rad JAZU 124 (1895), pp. 189–228.

32. Veber, Adolfo

»Wahrheit«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 92.

Rad JAZU 85 (1887), pp. 1–31.

33. Zimmermann, Stjepan

»Wundt in der Psychologie der Gegenwart. Zum methodologischen Problem der Wundtschen und der Strukturpsychologie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 5 (1933), pp. 113–115.

Rad JAZU 243 (1932), pp. 179–196.

34. Zimmermann, Stjepan

»Duševni život = Das seelische Leben«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 5 (1933), pp. 164–165.

Znanstvena djela za opću naobrazbu, sv. IX (Zagreb: JAZU, 1932).

1934.

35. Arnold, Đuro

»Monismus und Christentum. Ein Kapitel aus der Religionsphilosophie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 96–97.

Rad JAZU 178 (1909), pp. 225–238.

36. Arnold, Đuro

»Psychologie sans âme«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 95–96.

Rad JAZU 176 (1909), pp. 162–176.

37. Dvorniković, Vladimir

»Sterilität der 'transzendentalen' Methode in der gegenwärtigen Philosophie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 97–98.

Rad JAZU 212 (1916), pp. 110–137.

38. Milošević, Joso

»Vie et oeuvre de Fra [Frère] Mate Ferkić de Krk (Veglia), franciscain conventuel«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), p. 98.

Rad JAZU 164 (1906), pp. 1–36.

39. Pataki, Stevan

»Entwicklung und Lehre des logischen Idealismus. Die 'Hauptfrage' der Kantschen Kritik der reinen Vernunft ('Kopernikanische Wendung' als Sinn des Kantschen transzendentalen Idealismus)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 6 (1934), pp. 33–45.

Rad JAZU 247 (1933), pp. 148–182.

40. Bauer, Antun

»Die aktive Ursache und das Prinzip der Ursächlichkeit«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 135–136.

Ljetopis JAZU za godinu 1904, sv. 19 (1905), pp. 63–65.

41. Bazala, Albert

»Masaryk als Denker«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie*

et de droit – des beaux-arts et belles-lettres, Livre 6(1934), pp. 69–110.
Ljetopis JAZU za godine 1932/33, sv. 46 (1934), pp. 157–235.

1935.

42. Bazala, Albert

»Le huitième Congrès philosophique international à Prague«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 7 (1935), p. 96.

Ljetopis JAZU za godine 1933/34, sv. 47 (1935), pp. 176–183.

1938.

43. *** [autor nepoznat]

»Le docteur Antun Bauer †«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 10 (1938), pp. 83–85.
Ljetopis JAZU za godine 1936/37, sv. 50 (1938), pp. I–IX.

1939.

44. Marković, Željko

»Les mathématiques chez Platon et Aristote«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: la classe des sciences mathématiques et naturelles*, Livre 32 (1939), pp. 28–48.

Rad JAZU 261 (1938), pp. 83–131.

45. Zimmermann, Stjepan

»Religion und Leben«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 11 (1939), pp. 82–89.

Znanstvena djela za opću naobrazbu, sv. XI (Zagreb: JAZU, 1938).

46. Zimmermann, Stjepan

»Le jour de Strossmayer, dédié à la science et à l'art (Stjepan Zimmermann: Le docteur Antun Bauer comme philosophie)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie*

– de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres, Livre 11 (1939), pp. 57–58.

Ljetopis JAZU za godinu 1937/38, sv. 51 (1939), pp. 108–127.

1940.

47. Zimmermann, Stjepan

»Josephus Geysler et Philosophia perennis. A doctore Stephano Zimmermann«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 12 (1940), pp. 103–127.

Ljetopis JAZU za godinu 1938/39, sv. 52 (1940), pp. 187–208.

48. Marković, Željko

»Sur la théorie de la mesure de Platon«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: la classe des sciences mathématiques et naturelles*, sv. 33 (1940), pp. 1–25.

Rad JAZU 267 (1940), pp. 1–64.

1941.

49. Zimmermann, Stjepan

»Zur Begründung der Wahrheitserkenntnis«, *Bulletin international del'Académie Croate des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 13 (1941), pp. 42–91.

Rad HAZU 270[1] (1941), pp. 1–48.

1943.

50. Zimmermann, Stjepan

»La philosophie de la vie«, *Bulletin international del'Académie Croate des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 14 (1943), pp. 93–98.

Znanstvena djela za opću naobrazbu, sv. XIII (Zagreb: JAZU, 1941).

DODATAK 2

Bibliografija priloga djelomično filozofskog karaktera (1914–1945)

1916–1917.

1. Dvorak, Vinko

»Boškovićeve rad na polju fizike = Bošković' Wirken am Gebiete Physik«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867. –1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 123–125.
Rad JAZU 87, 88, 90 (1887–1888), pp. 470–542.

2. Kučera, Oton

»O Marinu Getaldiću, patriciju dubrovačkom, znamenitom matematiku i fiziku na početku XVII. vijeka = Marin Getaldić, Patrizier von Ragusa, bedeutender Mathematiker und Physiker zu Beginn des XVII. Jahrhunderts«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867. –1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 119–120.
Rad JAZU 117 (1893), pp. 20–60.

3. Laska, Antun

»Prilog k fizikalnim teorijam = Beitrag zu den Theorien der Kraft«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867. –1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 135–136.
Rad JAZU 34 (1876), pp. 59–74.

4. Sekulić, Martin

»Fizika atomâ i molekula = Physik auf atomistischer Grundlage«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 138–139.
Rad JAZU 26 (1874), pp. 109–152.

5. Šulek, Bogoslav

»Preteče Darwina = Darwins Vorgänger«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences*

ces mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914. (Zagreb, 1916–1917), pp. 235–237.

Rad JAZU 72 (1885), pp. 172–236; 75 (1884), pp. 1–76.

6. Torbar, Josip

»Kopernik prema svojemu životu i nauku = Kopernikus's Leben und Lehre«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), p. 141.

Rad JAZU 23 (1873), pp. 158–203.

7. Torbar, Josip

»O instinktu = Über den Instinkt«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 224–225.

Rad JAZU 117, II (1894), pp. 161–192.

8. Torbar, Josip

»Ob optici Markantuna de Dominis = Über die Optik des Markantun de Dominis«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 141–142.

Rad JAZU 43 (1878), pp. 196–219.

9. Varićak, Vladimir

»Matematički rad Boškovićeve, dio I. = Mathematische Arbeiten Bošković, I. Teil«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), p. 54.

Rad JAZU 181 (1910), pp. 75–208.

10. Vukotinović, Ljudevit

»Prirodoslovne teorije i Darvinizam = Die naturwissenschaftlichen Theorien und die Lehre Darwins«, *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnog razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles : za godine 1867.–1914. = pour les années 1867–1914.* (Zagreb, 1916–1917), pp. 226–228.

Rad JAZU 41 (1877), pp. 49–104.

1920.

11. Majcen, Juraj

»Spis Marina Getaldića o paraboli i paraboličkim zrcalima (g. 1603) = Die Schrift des Ragusaer Marino Getaldić (Ghetaldi) über die Parabel und parabolische Spiegel (vom J. 1603)«, *Izvjeshća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles*, sv. 13–14 (1920), pp. 70–74.

Rad JAZU 223 (1920), pp. 1–43.

1925.

12. Radatović, Vinko

»Nekoliko hrvatskih pisama Rugéra Boškovića sestri Anici = Einige kroatische Briefe Roger Bošković' (Boscovich) an Schwester Anica«, *Izvjeshća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles*, sv. 21 (1925), p. 59.

Rad JAZU 232 (1926), pp. 75–91.

13. Varićak, Vladimir

»Prilozi za biografiju Ruđa Boškovića = Beiträge zur Biographie Roger Bošković'«, *Izvjeshća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles*, sv. 21 (1925), p. 59.

Rad JAZU 232 (1926), pp. 55–74.

1928.

14. Varićak, Vladimir

»Prilozi za biografiju Rudža Boškovića = Beiträge zur Biographie Roger Bošković'«, *Izvjeshća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles*, sv. 22 (1928), pp. 10–16.

Rad JAZU 234 (1928), pp. 123–188.

1929.

15. Hondl, Stanko

»Pogledi suvremene fizike = Ansichten der zeitgenössischen Physik«, *Izvjeshća*

o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles, sv. 23 (1929), pp. 18–24.
Rad JAZU 236 (1929), pp. 45–98.

16. Varićak, Vladimir

»Prilozi za biografiju Rudža Boškovića = Beiträge zur Biographie Roger Bošković«, *Izješća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda = Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles*, sv. 23 (1929), p. 52.
Rad JAZU 236 (1929), pp. 139–221.

1930.

17. Katičić, Natko

»Pravo i država. Pokušaj jedne teorije prava uz kritiku normativne škole u pravu = Recht und Staat. Versuch einer Theorie des Rechts mit kritischen Bemerkungen zur normativen Rechtslehre«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 3(1930), pp. 26–33.
Rad JAZU 235 (1928), pp. 146–200.

1931.

18. Matičević, Stjepan

»Die Lehre von der didaktischen Artikulation und die neuere Denkpsychologie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 2 (1931), pp. 119–136.
Rad JAZU 224 (1921), pp. 1–74.

1932.

19. Daničić, Đuro

»La grammaire de Gjurgje Križanić«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), p. 6.
Rad JAZU 16 (1871), pp. 159–198.

20. Geitler, Lavoslav

»Etymologie du nom 'Hrvat' (= Croate)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), p. 9.

Rad JAZU 34 (1876), pp. 111–118.

21. Jurković, Janko

»Über den volkstümlichen Komus«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), p. 85.

Rad JAZU 9 (1869), pp. 156–186.

22. Jurković, Janko

»Frauencharaktere in unseren Volksliedern«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), p. 86.

Rad JAZU 31 (1875), pp. 1–19.

23. Jurković, Janko

»Die Metapher in unsere Sprache«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), pp. 86–87.

Rad JAZU 31 (1875), pp. 113–133.

24. Petranović, Božidar

»De l'esclavage. D'après des documents serbes et les status des villes littorales dalmates«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1932) (Fascicule premier), pp. 98–99.

Rad JAZU 16 (1871), pp. 59–75.

25. Subotić, Jovan

»Auszug aus der Abhandlung: Über die dramatische Kunst und das welthistorische Leben einer Nation«, Livre 1 (1932)(Fascicule premier), p. 87.

Rad JAZU 5 (1868), p. 202.

1933.

26. Fermandžin, Eusebije

»Pièces relatives à la biographie de Gjurgje Križanić, prêtre et chanoine de l'évêché de Zagreb«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 150.

Starine 18 (1886), pp. 210–229.

27. Maretić, Tomislav

»Etudes sur les croyances et les contes fabuleux populaires des Croates et des Serbes«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 10–11.

Rad JAZU 60 (1882), pp. 117–202; 62 (1882), pp. 1–44.

28. Marković, Franjo

»Comte Medo Pucić«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 19.

Rad JAZU 67 (1883), pp. 125–206.

29. Marković, Franjo

»Über das tragische Problem von Bogović' 'Stephan, letztem König von Bosnien' und analogen Charakteren in der dramatischen Weltliteratur«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 90.

Rad JAZU 144 (1900), pp. 132–197.

30. Murko, Matija

»Les traductions bulgare et serbe du 'Livre des sept sages', leurs sources et leurs rapports avec les autres traductions slaves«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 22–23.

Rad JAZU 100 (1890), pp. 169–209.

31. Nodilo, Natko

»Die Religion der Serben und Kroaten auf Grund ihrer Volkslieder, ihrer Volkserzählungen und ihrer Volkssprache dargestellt«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), pp. 61–62.

Rad JAZU 77 (1885), pp. 43–126; 79 (1886), pp. 185–246; 81 (1886), pp. 147–217; 84 (1887), pp. 100–179; 85 (1887), pp. 121–201; 89 (1888), pp. 128–209; 91 (1888), pp. 181–221; 94 (1889), pp. 115–198; 99 (1890), pp. 129–184; 101 (1890), pp. 68–126.

32. Torbar, Josip

»Vie et oeuvre de Bogoslav Šulek : [nécrologe]«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 1 (1933) (Fascicule deuxième), p. 114.

Ljetopis JAZU za godinu 1896, knj. 11 (1897), pp. 101–193.

1934.

33. Jagić, Vatroslav

»Život i rad Jurja Križanića o tristogodišnjici njegovog rođenja = Vie et oeuvre de Juraj Križanić à l'occasion du trois centième anniversaire de sa naissance«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 220–221.

Djela Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti = Opera Academiae scientiarum et artium Slavorum meridionalium 28 (1917), VII+510 pp.

34. Petronijević, Branislav

»Lobačevski und Bólyai. Ein Beitrag zur höheren Psychologie«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), p. 99.

Rad JAZU 203 (1914), pp. 135–149.

35. Strohal, Ivan

»L'évolution de la propriété. Ière partie: L'état actuel de la doctrine sur l'évolution de la propriété«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de*

droit – des beaux-arts et belles-lettres, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 106–107.

Rad JAZU 164 (1906), pp. 37–156.

36. Strohal, Ivan

»La justification de la propriété«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 103–106.

Rad JAZU 156 (1904), pp. 173–239; 157 (1904), pp. 214–240; 160 (1905), pp. 1–54.

37. Strohal, Ivan

»La nature et l'Etat«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 107–109.

Rad JAZU 182 (1910), pp. 66–180.

38. Strohal, Ivan

»La nature et le droit«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 115–119.

Rad JAZU 209 (1915), pp. 64–172.

39. Strohal, Ivan

»La notion de la propriété dans la science du droit contemporaine«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 1 (1934) (Fascicule troisième), pp. 101–103.

Rad JAZU 150 (1902), pp. 195–246; 152 (1903), pp. 1–31.

1935.

40. Fancev, Franjo

»Matériaux pour l'histoire de l'activité scolaire et littéraire du collège des jésuites à Zagreb (1606–1772)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 7 (1935), pp. 108–109.

Starine 37 (1934), pp. 1–176.

41. Matičević, Stjepan

»Zur Problematik der Erziehungsfunktion und einer Wissenschaft davon«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 7 (1935), pp. 20–53.

Rad JAZU 250 (1935), pp. 159–214.

1937.

42. Fancev, Franjo

»Matériaux pour l'histoire de l'activité scolaire et littéraire du collège des jésuites à Zagreb (1606–1772)«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 9 (1937), p. 152.

Starine 38 (1937), pp. 1–180.

1939.

43. Katičić, Natko

»Organ und Norm. Die Machtverhältnisse in der Rechtsordnung«, *Bulletin international del'Académie Yougoslave des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts at belles-lettres*, Livre 11 (1939) pp. 25–28.

Rad JAZU 265 (1938), pp. 155–166.

1943.

44. Petz, Vlado

»Probleme der pädagogischen Terminologie u. Systematik«, *Bulletin international del'Académie Croate des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*, Livre 14 (1943), pp. 61–78.

Rad HAZU 273 (1942), pp. 157–206.

Bibliography of philosophical articles in the journal *Bulletin JAZU / HAZU* (1914–1945)

Summary

Since the foundation of Yugoslav (later Croatian) Academy of Sciences and Arts until the present day we can follow the interest for various topics in the field of philosophy in various editions of the Academy. In this context, in this paper we consider the philosophical articles which were published in the period of 1941 to 1945 on the pages of the Academy's journal *Izvešća o raspravama matematičko-prirodoslovnoga razreda* = *Bulletin des travaux de la classe des sciences mathématiques et naturelles. Classe des sciences mathématiques et naturelles*, that is, journal *Bulletin international de l'Académie Yougoslave / Croatie des Sciences et des Beaux-arts: Classe d'histoire et de philologie – de philosophie et de droit – des beaux-arts et belles-lettres*. It is important to note that in these serials, which at certain times changed the title under which they were printed, the articles been published in foreign language (German, French and English) in a shortened form. The articles were originally published primarily in the journal *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti* [*Monographs of Yugoslav Academy of Sciences and Arts*], but in some other Academy's serials as well. The aim was to make the papers of greatest local scientists more visible and accessible to international scientific community.

During the study period, 49 volumes of the journal *Bulletin* were published altogether, and among the articles from many scientific fields, there are 50 articles covering various philosophical disciplines: the history of philosophy, philosophy of nature, philosophy of religion, philosophy of science, logic, epistemology, ethics, aesthetics, and metaphysics. Also, there were 44 articles which illustrate the relationship between philosophy and other disciplines (for example, various branches of natural, technical and social sciences, and humanities).

Excerpts from treatises of outstanding Croatian philosophers were published in the journal *Bulletin* (e.g. Đuro Arnold, Antun Bauer, Albert Bazala, Franjo Marković, Stjepan Zimmermann, Pavao Vuk-Pavlović) who, through their statements and actions, in their own way had marked an era in which they had lived and created.

Besides this, topics related to Croatian philosophical heritage found their place on the pages of *Bulletin*, so among other things, it was written mostly about Ruđer Bošković, together with the articles about Juraj Dragišić, Marko Antun de Dominis, Marin Getaldić, Matija Frkić, Juraj Križanić, Ivan Bartul Ribarević and Franjo Marković.

Key words: Croatian Academy of Sciences and Arts, *Bulletin*, philosophy, bibliography, history of philosophy, Croatian philosophy, Franjo Marković, Ruđer Bošković

